

OPEN BRIEF namens de binnenvaartsector aan
mevrouw Lydia Peeters, minister van Mobiliteit en Openbare Werken
de heer ir. Filip Boelaert, Secretaris-Generaal Departement Mobiliteit en Openbare werken
de heer ir. Chris Dankaerts, Gedelegeerd Bestuurder De Vlaamse Waterweg nv

Breng de binnenvaart niet tot zinken

Op 18 januari 2022 dient Richtlijn 2017/2397/EU betreffende de beroepskwalificaties (verwezen in tekst als de Richtlijn) omgezet te worden door de Europese Lidstaten. De Vlaamse Overheid heeft tot hiertoe weinig erkenning of gevolg gegeven aan de bezorgdheden van de voltallige binnenvaartsector betreffende het voortbestaan van verkorte instroomtrajecten en het nijpende personeelstekort. Een voorlopige en ongelukkige apotheose was het “informerende webinar” van 18 juni 2021.

Met een zekere ontgoocheling en verbijstering stelt de voltallige binnenvaartsector vast dat het huidige Vlaamse kabinet en ministerie onvoldoende luistert naar de bezorgdheden betreffende het voortbestaan van verkorte trajecten voor zijdelingse instroom in de binnenvaart door een te rigide omzetting van de Richtlijn. De sector blijft de overheid uitnodigen om samen te zoeken naar oplossingen om de huidige instroom naar onze arbeidsmarkt te behouden en liefst te verhogen.

Falende arbeidsmarkt

Binnenvaart is nog steeds de meest duurzame modus op vlak van externe kosten in het vrachtvervoer (Europese Commissie, Handbook on the external costs of transport, 2019: p. 311), maar wordt belemmerd in haar groei door een falen op de arbeidsmarkt (zie ook CCR, European Inland Navigation Sector Labour Market, 2021). Om een antwoord te bieden op de vraagstukken rond wegcongestie, klimaatsverandering en emissies, is binnenvaart dus een deel van de oplossing. Bovendien worden ook enkele belangrijke innovaties indirect bedreigd door onvoldoende instroom van arbeidskrachten. Voor alternatieve brandstoffen is er ook gekwalificeerd personeel nodig en zelfs ontwikkelingen in automatisch en digitaal varen kampen met een tekort aan boord en aan de wal.

Omzetting Richtlijn Beroepskwalificaties

De Europese Richtlijn 2017/2397 betreffende beroepskwalificaties zet belangrijke stappen vooruit op vlak van kwaliteit van personeel met meer nadruk op examens en het gebruik van de binnenvaartsimulator, maar eist tegelijkertijd meer vaartijd en ervaring om matroos te kunnen worden. De huidige verkorte instroomtrajecten in Vlaanderen dreigen daardoor zelfs te verdwijnen. Deze trajecten zoals aangeboden door SYNTRA Midden-Vlaanderen in samenwerking met VDAB zijn momenteel goed voor meer dan 60% van de totale jaarlijkse instroom van nieuwe arbeidskrachten, naast het waardevolle reguliere onderwijs. Een zijdelingse instroom die dit jaar met 86 studenten nu reeds te laag is (37 werkzoekenden in opleiding en 49 in blended leren). Momenteel is de verkorte zijdelingse opleiding voor binnenvaartmatroos een duale opleiding voor volwassenen en duurt deze 4 maanden (waaronder 60 % werkplekleren) of men kiest voor de formule “blended learning” op eigen tempo, waarbij de cursist tussen 6 maanden en 1,5 jaar matroos kan worden. Beide formules worden afgesloten met het examen matroos bij de Vlaamse Overheid.

Als gevolg van een rigide omzetting van de Richtlijn zullen de opleidingstrajecten door strengere toelatingseisen beduidend langer duren. Iemand die zich dan voor de opleiding tot matroos of schipper wil kwalificeren, moet dan drie jaar beroepsopleiding op middelbaar niveau hebben afgerond, 5 jaar werkervaring hebben, of ten minste 500 dagen werkervaring op een zeeschip, voorafgaand aan de inschrijving voor een goedgekeurd opleidingsprogramma van ten minste negen maanden, waaronder

een vaartijd van ten minste 90 dagen. Indien geen 3 jaar beroepsopleiding of 5 jaar werkervaring kan worden voorgelegd, voldoet men volgens de Richtlijn niet aan de instroomeis voor de praktijkopleiding tot matroos.

Constructief oplossingsgericht

De sector wilt actief meewerken aan de omzetting van de Richtlijn en zoekt oplossingen zonder dat Vlaamse diploma's hun internationale erkenning verliezen. We willen een duidelijkere en meer evenwichtige combinatie van vaardagen, opleiding en competentiebeoordelingen; meer inzetten op integratie van afstandslernen en praktijklessen op erkende simulatoren; meer investeringen in promotie van de sector en in mensen en middelen voor het bestaande opleidingsaanbod. Dit willen we samen met de overheden constructief verder uitwerken in een sfeer van wederzijds begrip en respect.

Overleg en brieven

Via het Sociaal Sectoroverleg Binnenvaart, de Mobiliteitsraad Vlaanderen, verschillende brieven naar ministers van de Vlaamse Regering, hebben we unisono, als sector met de sociale partners, UNIZO en SYNTRA Midden-Vlaanderen, de Vlaamse Overheid op de hoogte gesteld van deze problematiek. Helaas lijkt er te weinig bereidheid om te luisteren of samen naar oplossingen te zoeken en uit te werken, met als voorlopig dieptepunt, het webinar van de Vlaamse Overheid van 18/06/2021.

Er werd door de sector uitgekeken naar een informeren webinar, georganiseerd door het Departement Mobiliteit en Openbare Werken en De Vlaamse Waterweg, dat voor het eerst duiding zou geven over de stand van zaken betreffende de omzetting van de Richtlijn. Door technische problemen tijdens de pauze (*micro van organisatie bleef per ongeluk open staan*), kon iedere deelnemer duidelijk horen, hoe men de spot dreef met ingediende vragen en zelfs personen: *"we kunnen altijd zeggen dat we geen tijd hadden om de vragen te beantwoorden; volgens mij begrijpt de indiener van deze vraag zelf niet waar het over gaat."* We konden de volgende reacties van deelnemers verzamelen: *"Het interessantste moment was de pauze waarin alle deelnemers de organisatie konden horen;"* *"Er was geen enkele vorm van interactie, ronduit dictatoriaal;"* *"De spot drijven en zelfs ridiculiseren van personen, dit is nog nooit gezien."* De organisatie heeft zich ondertussen een eerste keer telefonisch verontschuldigd aan enkele deelnemers, maar we hopen als sector dat dit niet de zienswijze is van de Vlaamse Overheid en dat het enkel gaat om een ongelukkige momentopname.

Mevrouw de minister, mijnheer de secretaris-generaal, mijnheer de gedelegeerde bestuurder, wij vragen u expliciet om deze problematiek van de instroom publiekelijk te ondersteunen en actief mee te zoeken naar oplossingen.

Namens de binnenvaartsector

Fonds voor de Rijn- en Binnenscheepvaart

